

MIKROKLIMA RADNE SREDINE

Osnovni elementi mikroklimе su : Temperatura vazduha, Vlažnost vazduha, Osunčanje, vazdušni pritisak, atkofserske padavine, kretanje vazduha.

U živim organizmima odvijaju se dva procesa termoregulacije ato su :

- * Konvekcija – zračenje toplote,
- * Kondukcija – isparavanje.

TEMPERATURA VAZDUHA se meri termometrima: *dilatacioni, električni, optički*.

U medicini se najviše koriste dilatacioni termometri. U upotrebi je celzijusova skala za merenje. Za merenje temperature i vlažnosti koristi se *aspiracioni psihrometar* (po Assmanu). Psihrometer ima dve cevi koje predstavljaju vlažni i suvi termometar. Postoje i termometri za registrovanje temperature koji se zovu *termografi*.

U radnoj sredini postoje uslovi rada sa visokom temperaturom radne sredine i uslovi niske temperature radne sredine.

VLAŽNOST VAZDUHA, predstavlja količinu vodene pare u vazduhu. Ona može biti :

- Apsolutna vlažnost vazduha (količina vodene pare u vazduhu),
- Maksimalna vlažnost vazduha (najveća količina v.p.koju vazduh sadrži),
- Relativna vlažnost vazduha predstavlja odnos A_v/M_v .

Merenje vlažnosti vazduha u radnoj sredini meri se *aspiracionim psihrometrom* (po Assmanu).

KRETANJE VAZDUHA je stalna pojava koja se meri Anemometrima i Katatermometrima.

- **Anemometri** se koriste za pravolinisko kretanje vazduha jer ima krilca. Mogu biti dvojaki i to sa *zagrejanom niti, i jonski anemometri*.
- **Katatermometri** kada je kretanje sporo ili vrtložno a meri se m/s. Postoji više specifičnih instrumenata ove vrste :
  - * normalni katatermometar
  - * obični visokotemperaturni
  - * posrebneni visokotemperaturni
  - * posrebneni katatermometri.
  - * posrebneni normalni

TOPLOTNO ZRAČENJE predstavlja vidljivi i nevidljivi deo spektra elektromagnetnog zračenja. Intezitet toplotnog zračenja (radijacija) predstavlja odbijeni deo zračenja od sunca ili čvrstih površina. Merenje radijacije vrši se pomoću aparata *globus termometra* koji se sastoji od bakarne kugle prečnika 15,2cm. Osim tog instrumenta koristi se **Termostup**.

PROMENE U ORGANIZMU POD UTICAJEM ZAGREVANJA MIKROKLIME

- 1. TOPLOTNI UDAR** nastaje iznenada kada organizam bude izložen visokoj temperaturi r.s. Karakterišu ga – poremećaj f-je CNS-a, generalizovana anhidroza, rektalna temperatura veća Od 40,6 st.Celzijusa.
Klinički simptomi – ubrzan puls, pad TA, gušenje, povraćanje, osećaj vrućine, gubitak svesti.
Laboratoriski nalazi – Leukocitoza, trombocitopenija, hipokaliemija, Oligurija, proteinurija, Cilindrične ćelije i gnojne ćelije u mokraći.

2. TOPLOTNA HIPERTERMIJA je toplotni udar u kome nema f-lnih poremećaja CNS-a-

3. TOPLOTNA SINKOPA (KOLAPS) je stanje posle dugotrajnog dejstva visoke temperature na telo u radnij sredini.

Karakterišu je – gađenje, zamor i hipotenzija, vasomotorni kolaps, cerebralna anoksija,
Gubitak soli i vode.

Cirkulatorne promene – periferna vasodilatacija, f-lna slabost miokarda. Povratak svesti nakon
1-2min. A nakon toga obavezan duži oporavak.

Dif.Dg: epilepsija, kardijalna sinkopa, toplotni udar.

4. POREMEĆAJ SONOG BILANSA predstavlja gubitak soli kod znojenja a karakterišu ga :
Zamor, mučnina, povraćanje, mišićni grčevi, cirkulatorna insuficijencija.

Gubitak soli dovodi do f-nih poremećaja od kojih su najznačajniji :

- CNS – gnev, razdražljivost, frekfenca > od 200 / min.
- Mišići – grčevi, bolovi, poremećaj provodljivosti (srce).
- Bubrezi – oslabljena f-ja (oligurija i anurija).

Lečenje : - odmor u provetреноj prostoriji
- nadohnada vode i soli (per os 20gr)
- kljinički oporavak najmanje 5-7 dana.

PROMENE POD UTICAJEM INFRACRVENIH ZRAKA (IFC)

- A) **PROFESIONALNA IFC KATARAKTA**, nastaje kao profesionalno oboljenje kod
Duvača stakla, topioničara, zavarivača, idr. Radnika izloženih IFC zracima. Odlikuje se
Tačkastim zamućenjem sočiva u zadnjem delu.
- B) **SUNČANI UDAR** nastaje kao rezultat dugotrajnog uticaja sunčevih IFC zraka na glavu
kada dolazi do zagrevanja mozga (poljoprivrednici, građevinski radnici).
Klinički simptomi : glavobolja, vrtoglavica i nemir, poremećaj disanja i rada srca,
Grčevi u mišićima i gubitak svesti.
Zaštitna sredstva : kape, šeširi (bele boje po mogućnosti).

PROMENE U ORGANIZMU POD UTICAJEM HLADNOĆE

- A) Opšte dejstvo hladnoće, prehlada organizma ili (Promaja) karakteriše se :
- neuralgija kičme i perifernih nerava
- neinfektivna i infektivna oboljenja,
- alergiska oboljenja i astma (Kvinkeov edem).
- B) Lokalno dejstvo hladnoće manifestuje se u tri klinička oblika :
- 1) **ERITEMA KOŽE** , karakteriše se bolnom reakcijom kada je kožna T < od 15 st.C.
Nastaje oslobađanjem histamina u potkožnom tkivu.
  - 2) **SY. ROVOVSKOG STOPALA**, nastaje kod vojnika u rovu i mornara pod uticajem
Vlage i hladnoće. Noge su otečene i neosetljive. Hladne i cijanotične. Nakon vraćanja u
uslovima normalne temperature pojavljuju se mehuri i promrzline.
  - 3) **PROMRZLINE** (perniones) nastaju na delovima tela koji su najizloženiji(prsti i uši).
Postoje stadijumi u zavisnosti od stepena oštećenja tkiva a najteži stadijum predstavljaju
gangrenozne promene.

BUKA I ŠTETNO DEJSTVO BUKE NA ORGANIZAM

Def: Buka je neprijatan zvuk koji nastaje vibracijom čestica razl.agregatnog stanja pri čemu proizvode čulne osećaje u opsegu od 16-20000 Hz.

Podela : Niskofrekventna, srednjefrekventna, i visokofrekventna buka.

Patologija: - Preterano visoki tonovi dovode do ruptur membrane tympani,

- Štetnost buke zavisi od: frekvence, spektra, jačine, periodicitet i dužina ekspozicije.
- Profesionalna oštećenja u principu su bilateralna.
- Oštećenje od 85 dB u tri merna opsega (500,1000,2000 Hz) je veliki problem u govornoj komunikaciji kod čoveka.

Uticaj na druge organske sisteme nepovoljan :

- KVS : krvni pritisak, rad srca i dr.
- Žlezde : tireoidea, pinealna žlezda, hipofiza, nadbubreg.
- CNS : koncentracija, nervoza, razdražljivost.

Preventivne mere u suzbijanju buke.

- 1). Zakonsko-administrativne-normativi, dozvoljena buka u radnoj sredini.
- 2). Tehničke mere : Izolacija pogona i mašina.
- 3). Lične mere zaštite : Antifoni.
- 4). Medicinske mere : redovni i periodični sistematski pregledi.

VIBRACIJE I VIBRACIONA BOLEST

Def: Vibracije predstavljaju mehaničko oscilatorno kretanje tela oko ravnotežnog položaja od koje boluju radnici koji rade sa pneumatskim alatom, bušilicama i vibracionim bušilicama.

Njih karakteriše : frekvencija, amplituda, brzina i ubrzanje.

Vibracije mogu biti : vertikalne, horizontalne i rotatorne.

Ispoljava se u dva klinička oblika – „beli prsti „ kamenorezaca i pseudo Raynodova bolest.

I stadijum – poremećaj senzibiliteta i tonusa kapilara,

II stadijum- napadi spazma i bledilo prstiju (mrtvi prsti),

III stadijum- cijanoza i bledilo naizmenično,

IV stadijum- redak ali težak stadijum sa promenama na CNS-u, KVS-u, krv. sudovima, nervima, Sa potpunim gubitkom radne sposobnosti.

JONIZUJUĆE ZRAČENJE I DEJSTVO NA ŽIVU MATERIJU

JON. ZRAČENJE može biti :- elektromagnetsko zračenje (radijalasi i dr.)

- infracrveno zračenje (vidljivo svetlo, UV zračenja

- korpuskularno zračenje (α, β, γ ,) i x – zraci.

1) Radioaktivni izvor zračenja – jedinica- Bekerel (Bq)=1/1s.

2) Ekspoziciona doza zračenja – jedinica –C x Kg ,

3) Absorbovana doza zračenja - (Gy) grej = 1J/1Kg.

Na živu materiju deluje tako što vrši:- **jonizaciju molekula vode u tkivima i**

- izazivaju denaturaciju belančevina i lipida u tkivima.

A) AKUTNA RADIACIONA BOLEST (prim.doza od 250-2500 x 10⁻⁴ C/Kg)

I – Stadijum - **inicijalni stadijum** – (traje od 1-3 dana) i ima sledeće simptome : glavobolja, Gađenje, povraćanje, malaksalost, gubitak apetita. Jače izraženi simptomi u

Prvim danima znak da je Exp.doza bila veća.

II-Stadijum – **latentni stadijum** – (traje od 3.dana do 3 nedelje) **karakterišu** ga oštećenje Koš.srži, epitela creva, spermatogeneze, kožne promene i gubitak kose. Subjektivno ozračeni se oseća još uvek dobro.

III-Stadijum – **stadijum kliničkih manifestacija**- (traje 3-6 nedelja) koga prate simptomi:

- povišena temperatura, groznica, krvarenja po koži, diareja (melena).
- Leukopenija sa limfopenijom, krvarenja u više sistema,moguć smrtni ishod u ovoj fazi koja nastaje kao rezultat *krvarenja i infekcija*.

IV-Stadijum – **stadijum oporavka ili rekoalescencije** traje od 2-6 mes. Pa do 1-2 godine

- u ovom stadijumu se regenerišu svi simptomi iz predhonog stadijuma uključujući krvnu sliku, kosu, samo se iscrpljenost organizma i dalje nastavlja.Moguće su kasne komplikacije ARS-a a to su katarakta i blaga leukopenija.

LEČENJE : **Isključivo simptomatsko.**

C) HRONIČNA RADIACIONA BOLEST

Def: HRB obuhvata niz simptoma koji nastaju kao posledica 10-15 puta veće doze od dozvoljene i to kada je eksponencijalna doza nastala u dužem vremenskom intervalu.

Početni znaci : promene u krvnoj slici, hemoragični poremećaji.

I-stadijum – funkcionalni poremećaj neurovegetativnog sistema koji se ispoljavaju kao :

- osećaj zamora, opšta malaksalost, glavobolja, vrtoglavica, nesanica,
- poremećaj u perifernoj krvi (leukocitopenija)
- poremećaj u CNS-u (nesanica, razdražljivost).

II-stadijum- karakterišu sve izraženiji simptomi, naglašeni opšti simptomi :

- teži poremećaj u krvnoj slici, poremećaj srčanog ritma i sprovodljivosti,
- česta krvarenja kao i infekcija disajnih puteva.

III- stadijum-težak oblik bolesti koga karakterišu sledeći simptomi :

- ireverzibilne promene na organima i org.sistemima,
- CNS : encefalitis različite etiologije,
- Bubrezi : nefritis, promene u koštanoj srži (leukopenija, anemija).

GENETSKI EFEKTI JONIZUJUĆEG ZRAČENJA

* Najvažniji efekat jonizujućeg zračenja mutacija gena, a dokazan je i kumulativni efekat.

Radiološki dozimetri koji se najviše koriste su :

- Jonizacione komore,
- Gaiger-Muellerovi brojači,
- Proporcionalni brojači,
- Scintilacioni dozimetri.

Zaštita od jonizujućeg zračenja – tri osnovna pravila :

1. Raditi što je brže moguće
2. Povećati maksimalno rastojanje od izvora zračenja,
3. Potrebno je koristiti zaštitna sredstva.

PNEUMOKONIOZE

DEF: Pneumokonioze su grupa oboljenja koja nastaju kao posledica udisanja prašine pri čemu se pod pojmom prašine podrazumevaju sve čvrste čestice osim mikroorganizama.

ETIOLOGIJA : u osnovi bolesti je plućna fibroza koja je posledica vezivanja SiO₂ u alveolama ali i drugih jedinjenja u kojima je silicijum-dioksid u vezanom stanju. Plućna fibroza nastaje kao nespecifična reakcija na prašinu. Nastajanje nespecifičnih pneumokonioza zavisi od:

- Vrsta prašine (više Si-dioksida veća i fibroza),
- Veličine čestica i mase udahnute prašine,
- Dužine ekspozicije, dubina respiratornih pokreta,
- Kvalitet odbranbenih mehanizama, i individualna dispozicija organizma.

PATOLOGIJA : fagocitirane čestice prašine kvarca koje nemogu da se resorbuju i tako fagocitovane idu do alveola i izazivaju *monocitni alveolitis*. Osim specifičnih promena mogu nastati i nespecifične promene a to su :

- Pleuralne adhezije i Bronhopneumonična ognjišta,
- Bronhiektazije i TBC promene,
- Bronhogeni karcinom i difuzni mezoteliom pleure,
- Hronično plućno srce i druge vanplućne promene.

KLINIČKA SLIKA

- kašalj : suv, traje dugo, povremeno sadržajan (sluz, krv, gnoj),
- dispneja : početna pa onda samo noćna.
- Bol u grudima : hronični nedostatak vazduha,
- RTG : neophodan za postavljanje dijagnoze (jače izražen plućni crtež)
- Smanjeni VC, FEV1, i difuzni kapacitet.

1) **SILIKOZA** je plućna fibroza izazvana inhalacijom prašine koja sadrži slobodni kristalni silicijum-dioksid (kvarc), to je i najčešća i najozbiljnija kolagena pneumokonioza od koje oboljevaju : rudari, industrijski radnici.

Patogeneza – za razvijanje bolesti potrebno 10-18.g. od prve ekspozicije.

- može da nastane i ranije oko 3-10.g.
- karakteriše je nodularna fibroza a ne intersticijska (azbestoza i talkoza),
- razvija se emfizem pluća i pleuritis sa izlivom udružen sa TBC-om.
- Bronhitis i srčane promene u podmaklom stadijumu.

Simptomi – početak asimptomatski otkriva se Rtg pregledom,

- dispneja pri naporu i kašalj sa ispljuvkom,

Komplikacije – Tuberkuloza koja se nadograđuje,

- Kardiorespiratorna insuficijencija,
- akutna bronho- plućna infekcija,
- silikotuberkuloza.

2) **ANTRAKOZA** je pneumokonioza koja nastaje dugotrajnim udisanjem ugljene prašine i veoma su retki oblici samostalnog oboljenja već udružena kao antrakosilikoza.

ETIOLOŠKI nastaje udisanjem uglj. prašine u trajanju od 10-15.g. i javlja se u dva svoja Oblika kao : * prosta (PMF)-progresivna masivna fibroza i

* komplikovana PMF-za.

PATOLOGIJA : - prvo emfizem pluća pa HPS zbog obliteracije krv. sudova,
- popuštanje desnog srca i TBC promene,
- pojava kavernoznih promena na plućima.

KLINIČKA SLIKA

- Bronhitis i emfizem pluća dominiraju u kliničkoj slici,
- Opšta slabost, kašalj, obilan ispljuvak, dispnea pri naporu,
- RTG : plućni crtež izražen sa mnoštvom senki u obliku mrlja, obostrana zasenčenja,
- Pad vrednosti vitalnih plućnih f-ja u kasnijem stadijumu bolesti.

3) REUMATOIDNA PNEUMOKONIOZA (Caplans Syndroma)

Def: Povećanu prevalencu PMF u rudara koji su već imali reumatoidni artritis i neobična okrugla zasenčenja na Rtg snimku pluća nazivamo Caplanov Syndrom.

Reumatoidna pneumokonioza se karakteriše .

- Rtg pluća : senke dijametra oko 1,5 cm koje se međusobno stapaju.
- čvorići mogu kalcifikovati a sastoje se od kolagena u sredini i nekrotičnog tkiva spolja.
- Čvorići se mogu izdrenirati i napraviti kaverne koje nemaju bacile TBC-a.

Prognoza : kavitacija i kalcifikacija mogu podstaći masivnu progresivnu fibrozu.

4) TALKOZA (talk je Mg-hidrosilikat) pneumokonioza nastala udisanjem talka koji u sebi nema slobodnog Si-dioksida već samo vezanog u procentu od 34-63%.

Primenjuje se u industriji gume, hartije, keramike, tekstila i dr. a potrebna je ekspozicija više od 10g. Mehanizam nastanka SiO₂ i plućna fibroza.

Promene : * pleuralne adhezije, čvrsta pluća i čvorići promera oko 2-3mm.

* Emfizem, tumorozni oblik, tuberkuloza pluća,

Simptomi i znaci

- Hroničan produktivan kašalj,
- Progresivna dispneja,
- Bolovi u grudnom košu u vidu probadanja.
- znakovi već nastalog emfizema pluća,
- obostrano oslabljeno disanje sa nalazom šušnjeva i pukota na plućima.
- Rtg : peribronhialna i perivaskularna skleroza, difuzno rasejane nodularne formacije, Apeksi pluća obostrano slobodni.

Funkcionalna Dg : poremećaj ventilacije restriktivnog i obstruktivnog tipa.

5) KAOLINOZA (glina),

6) ALUMINOZA I SIDEROZA pneumokonioze nastele od metalnih prašina Al i Fe

DIFERENCIJALNA DIJAGNOZA

1. Prvenstveno karakterističan RTG nalaz na plućima
2. pozitivan klinički nalaz
3. pozitivna radna anamneza
4. rezultati funkcionalnog ispitivanja pluća

potrebno je isključiti sledeće :

- fibrozu pluća drugog porekla

- vreme od prve ekspozicije
- Rtg nalaz diseminovane TBC pluća

LEČENJE PNEUMOKONIOZA

- Nema uspešnog Th sredstva za lečenje plućne fibroze,
- Razgradnja već postojećih čvorića je nemoguća,
- Tuberkulostatici pomažu samo protiv bacila TBC-a,
- Lečenje inhalacijom aerosola sa mineralnom vodom povoljno,
- Kontraindikovana upotreba alkohola zbog depresije disajnog centra.

OCENA RADNE SPOSOBNOSTI ZAVISI OD

1. stepena razvijenosti plućne fibroze,
2. rezultata f-nog ispitivanja pluća,
3. nadograđenih bolesti i komplikacija (TBC)
4. stanja higijenskih uslova radne sredine,
5. stepen zaprašnosti i vrste prašine u rad.sredini.

PREVENCIJA NASTAJANJA PNEUMOKONIOZA

- mere za suzbijanje prašine u radnoj sredini,
- mere za rano otkrivanje obolelih od pneumokonioza
- mere za suzbijanje komplikacija i nastanka invalidnosti kod radnika.

TROVANJE OLOVOM I NJEGOVIM JEDINJENJIMA (Pb)

TOKSIČNA JEDINJENJA OLOVA (Pb)

- olovo-monoksid (PbO) : beli prah u livnicama i topionicama,
- olovo-dioksid (PbO₂) : crveni prah u grnčariji,
- olovo-tetraoksid (minijum) u fabrikama boja i lakova, zaštita metala.

OPASNOST OD TROVANJA Udisanje para olova kod topljenja, razna druga isparenja.

PUTEVI PRENOSA I ABSORPCIJA U ORGANIZMU

Inhalacija : respiratorni trakt pa preko alveola u krvotok.

Ingestija : portalnom krvotokom u cirkulaciju u obliku *koloidnog fosfata* zadržavajući se :

- u eritrocitima oko 90%,
- vezivanje u koštane depoe **trabekulama**-privremeno i **korteksu** – trajno.
- vezivanje u drugim tkivima (jetra,slezina,mozak,mišići).

Izlučivanje : urinom i fecesom a manjim delom preko kože.

Pokazatelji intoksikacije su prisustvo olova u urinu i krvi.

TOKSIČNO DEJSTVO NA ORGANIZAM

- Ima kumulativno dejstvo i cirkuliše u krvi u obliku fosfata.
- Poremećuje metabolizam porfirina,
- Izaziva deficit vitamina C i B grupe,
- Poremećaj metabolizma ugljenih hidrata i masti.
-

mehanizam dejstva – Vezivanje olova za aktivne proteinske SH-grupe u fermentima i na taj način vrše blokadu samih fermenta. **Olovo je vaskularni otrov** jer izaziva :

- spazam krvnih sudova (direktno i indirektno),
- izaziva olovne kolike (glatki mišići), štetno za bubrege i jetru,
- oštećuje CNS i PNS (encefalopatija).

KLINIČKA SLIKA PROFESIONALNOG TROVANJA

- Intoksikacija nastaje nesposobnošću organizma da se suprostavi povećanoj absorpciji .
- Prvi znaci pojava olova u krvi i urinu i povećanje koproporfirina u krvi,
- Najraniji parametar aktivnost S ALA-D
- Bazofilno-punktirani eritrociti (kasnija pojava),
- Pad koncentracije hemoglobina u krvi.

a) inicijalni simptomi najranija faza (malaksalost, zamor, glavobolja, vrtoglavica, znojenje, smanjenje pamćanja, razdražljivost, nesanicna, bolovi u ekstremitetima).

b) faza ranog trovanja (poremećaj sekrecije želuca, olovno bledilo, plavičasti rub na desnimama)

c) faza izraženog trovanja „saturnizam“ (promene u GIT-u, PNS-mu, u krvi, oštećenje jetre)

d) teško trovanje olovom – olovne kolike

- grčevi sa povraćanjem i zatvorom a bolovi ne prestaju ni sa terapijom,
- puls je usporen, povišena TA i temperatura,
- glavobolja, depresija, i grčevi ekstremiteta,
- porast bazofilnih punktiranih eritrocita i pad koncentracije hemoglobina.

LEČENJE PROFESIONALNOG TROVANJA OLOVOM

1. EDTA-sirćetna kiselina iv, im, inf, 50mg/ kg / TT / 24č. (ako su oštećeni bubrezi –NE)

2. D-penicilamin (per os) 40-50 mg / kg / TT / 24č.

3. Vitamini iz grupe **D** i vitamin **C** i **B1** (protiv pareze i paralize)

4. Ca-glukonat – protiv kolika,

5. Preparati gvožđa – protiv anemija.

PREVENTIVNE MERE ZAŠTITE

A) tehničko-tehnološke mere zaštite

- zamena toksičnih jedinjenja netoksičnim,
- usavršavanje novih tehnoloških procesa,
- ventilacija, kontrola radnih mesta,

B) higijenske mere zaštite

- higijena radnih prostorija,
- zabrana radnicima da jedu ,piju i puše u radnim prostorijama,
- zdravstveno vaspitanje radnika,

C) medicinske mere zaštite

- sprovođenje predhodnih pregleda radnika,
- periodični medicinski pregledi (na 12mes ili češće) ,
- pravilno i pravovremeno lečenje radnika.

PROFESIONALNO TROVANJE TETRA-ETIL-OLOVOM / Pb (C2 H5)4

TEO- je bezbojna zejtinasta tečnost,lako isparljiva na 0 st.C, rastvorljiva u organskim rastvaračima,koji se dodaje benzinu kao sredstvo za pojačanje oktanske vrednosti. Profesionalni rizik od trovanja u industriji.

PRODIRANJE I PUT PRENOSA U ORGANIZAM

Respiratorni trakt udisanjem, digestivni , i preko kože.

TEO savladava HEB i lako prodire u mozak.U krvi se raspada na neorganska jedinjenja olova koja se deponuju u kostima i organima.Prvi simptomi koji se jave imaju veze sa psihičkim promenama zbog oštećenja moždanih f-ja.

KLINIČKA SLIKA TROVANJA SA TEO

a) AKUTNA TROVANJA koja imaju tri svoje kliničke manifestacije :

- LAKŠA (glavobolja,poremećaj sna,strah,osećaj dlaka na telu,osećaj insekata po koži)
- UMERENA (delirantan ili shizofreni poremećaj,nesanica, halucinacije,tremor ruku)
- TEŠKA (povećana razdražljivost, EPI-napadi,pareza n.facijalisa, poremećaj konvergen-ncije, ugašeni tetivni refleksi idr.)

b) HRONIČNA TROVANJA promene u CNS-u, encefalopatije, psihoze i dr.)

PRVA POMOĆ I LEČENJE

1. **Rastvori sode bikarbone** za skidanje sa kože,
2. **Barbiturati i vitamin B1.**

PREVENCIJA TROVANJA

TEO-spada u najopasnije profesionalne otrove pa su stoga najznačajnije mere zaštite :

- tehničke mere ,medicinske mere ,mere lične zaštite.